

забороняє проводити спостереження за особою, річчю чи місцем на підставі постанови слідчого у кримінальному провадженні при відсутності підстав, передбачених статтею 250 КПК України.

Отже, специфічні умови розслідування кримінальних правопорушень під час дії правового режиму воєнного стану викликають необхідність урегулювання багатьох процесуальних моментів, оскільки спостереження за особою, річчю чи місцем може відігравати велику роль у контексті притягнення винних до кримінальної відповідальності.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Скулиш Є.Д. Система негласних слідчих (розшукових) дій за Кримінальним процесуальним кодексом України. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2012. № 618. С. 108–114.
3. Грібов М., Ємець О., Руснак Д. Візуальне спостереження за особою, річчю або місцем як засіб протидії торгівлі людьми. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020 рік. № 116 (3). С. 8–21.

Южека Роман Сергійович,

здобувач ступеня вищої освіти магістра навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Черненко Анатолій Павлович,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ЗНАЧЕННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ДЛЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Рішення Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) відіграють значну роль у розвитку та вдосконаленні кримінального процесуального законодавства України. Їх вплив на цю сферу права складно переоцінити.

Гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами в Україні визначається не лише як процес внесення змін у закони та правові акти, але і як стратегічний курс на зближення зі значними цінностями та нормами, прийнятими в країнах

Європейського Союзу. Рішення Європейського суду з прав людини в цьому контексті відіграють роль важливого орієнтиру для українського законодавства, допомагаючи уряду та парламенту країни встановлювати стандарти правосуддя та гарантувати права громадян на справедливий судовий процес.

Подальше наближення до європейських нормативів передбачає врахування принципів, що є основними для функціонування правової системи в ЄС, таких як презумпція невинуватості, право на ефективний захист, та захист особистих прав та свобод. Це охоплює не лише нормативні зміни, а й зміцнення інституційної бази, забезпечення доступу до справедливого суду, підвищення якості правової допомоги та захисту прав людини.

Забезпечення справедливого судового розгляду є однією з основних гарантій прав людини та визначальною складовою судової системи будь-якої демократичної держави. Рішення Європейського суду з прав людини не лише виступають як інструмент захисту прав громадян, а й містять цінні рекомендації та стандарти, що стосуються справедливого проведення судових процесів [1, с. 134].

Ці рекомендації стосуються різноманітних аспектів судочинства, зокрема, практики ведення кримінальних справ. Це охоплює дотримання процесуальних гарантій, таких як право на захист та презумпція невинуватості, а також забезпечення правильного збирання та об'єктивної оцінки доказів.

Особлива увага приділяється забезпеченню права на апеляційне оскарження. Це важливий механізм контролю за рішеннями нижчих судів та забезпечення можливості перегляду справи на вищому рівні, що сприяє виправленню можливих помилок та недоліків у судовому процесі.

Такі рекомендації та стандарти, викладені в рішеннях ЄСПЛ, стають важливим джерелом для удосконалення національного законодавства та практики правосуддя в державах-членах, сприяючи створенню більш справедливих та ефективних судових систем.

Захист прав та свобод людини є однією з ключових функцій Європейського суду з прав людини, і рішення, які він ухвалює, мають значний вплив на правову практику в державах-членах. Ці рішення стають прецедентами, які можуть використовуватися учасниками кримінального провадження як підстава для захисту своїх прав та свобод, порушених в ході досудового розслідування чи судового розгляду [2, с. 98].

Учасники судового процесу, такі як підсудні, звинувачені, адвокати та представники громадськості, можуть посилатися на рішення ЄСПЛ, щоб підкреслити порушення їхніх прав та свобод, зокрема, у випадках, коли вони вважають, що їхні процесуальні гарантії були порушені або їхнє право на справедливий суд було обмежено.

Ці рішення є важливим інструментом у виявленні недоліків у правосудді та захисті прав людини в державах-членах. Вони надають можливість коригувати недоліки та вдосконалювати правову систему, щоб забезпечити більшій захист прав і свобод громадян. Таким чином, рішення ЄСПЛ відіграють важливу роль у зміцненні правової держави та захисті прав людини в Європі.

Практичні приклади впливу рішень Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) на українське законодавство та судову практику демонструють значний вплив цього міжнародного органу на правозахисну систему країни. Наприклад, рішення у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» (2009) спонукало до внесення змін до Кримінального процесуального кодексу, що розширили права підозрюваних та обвинувачених на доступ до захисника та доказової інформації. Це дозволило покращити гарантії справедливого судового процесу [3].

Також рішення у справі «Бузинов проти України» (2017) викликало увагу до проблеми необґрунтованого застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, що призвело до перегляду практики судів у цій сфері. Це допомогло у вдосконаленні судової практики та забезпеченні більшої справедливості для підозрюваних та обвинувачених осіб [4].

Крім того, рішення у справі «Загороднюк проти України» (2019) акцентувало на важливості забезпечення права на справедливий судовий розгляд, що сприяло посиленню гарантій дотримання процесуальних норм. Це рішення стало важливим кроком у зміцненні правової системи України та підвищенні довіри громадян до судових органів [5].

Ці приклади ілюструють, як рішення ЄСПЛ впливають на українську правову систему, спонукаючи до внесення змін у законодавство та практику, що сприяє зміцненню прав людини та справедливості.

Рішення Європейського суду з прав людини впливають на формування єдиної правової практики у сфері кримінального провадження в Європі, сприяючи узгодженню та стандартизації правопорядку між країнами-членами. Це дозволяє створити спільний набір норм та принципів, які визначають процес кримінального правосуддя у різних країнах та забезпечують його відповідність міжнародним стандартам прав людини.

Завдяки рішучій позиції ЄСПЛ, Україна змушена приділити особливу увагу питанням, які стосуються умов тримання під вартою, права на доступ до правосуддя та інших аспектів кримінального провадження. Це вимагає вжиття конкретних заходів для покращення законодавства та практики, що сприяє створенню більш справедливої та гуманної системи кримінальної юстиції в країні [6].

Рішення ЄСПЛ стають стимулом для реформування кримінальної юстиції України та приведення її у відповідність до європейських стандартів. Це означає не лише внесення змін у законодавство, але й реальні покращення в роботі правоохоронних та судових органів, що сприяє збільшенню довіри громадян до системи правосуддя та забезпечує дотримання прав людини в усіх сферах кримінального правосуддя.

Важливо підкреслити, що рішення ЄСПЛ не є прямим джерелом права для України, але вони мають значний вплив на роботу судів та прийняття правосудних рішень. Врахування таких рішень є важливим аспектом правозастосування та допомагає забезпечити відповідність національного законодавства міжнародним стандартам прав людини.

Також слід відзначити, що не всі рішення ЄСПЛ стосуються України, оскільки вони базуються на конкретних обставинах кожної справи. Крім того, практика ЄСПЛ не є виключно позитивною, існує певна критика, яка висловлюється у відношенні до можливого перевищення компетенції суду та його втручання у внутрішні справи держав.

Попри це, значення рішень ЄСПЛ для кримінального процесуального законодавства України є важливим, і їх вплив на правову систему країни залишається незаперечним. Врахування цих рішень сприяє покращенню правової системи та забезпечує захист прав і свобод громадян відповідно до міжнародних стандартів.

Список використаних джерел

1. Лазукова О. В. Особливий режим досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції : дис. канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2018. 276 с.

2. Тетерятник Г. К. Кримінальне провадження в умовах надзвичайних правових режимів: теоретико-методологічні та праксеологічні основи : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 500 с.

3. Рішення ЄСПЛ у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» [Yuriy Nikolayevich Ivanov v. Ukraine] (заява № 40450/04), від 15 жовтня 2009 року. URL: <https://www.echr.com.ua/> (дата звернення: 10.04.2024 р.).

4. Рішення ЄСПЛ у справі «Бузинов проти України» (2017)/ URL: <https://www.echr.com.ua/>.

5. Рішення ЄСПЛ у справі «Загороднюк проти України» (2019). URL: <https://www.echr.com.ua/>.

6. Здійснення кримінального провадження та воєнний стан: які виклики стоять перед судами України. Верховний Суд. Офіційний сайт. 20 травня 2022 року. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1276689/>.